

HET NEDERLANDS WATERBEHEER

An aerial photograph of a river landscape in the Netherlands. The river flows through a green, hilly area with several bridges. A prominent blue arch bridge is in the middle ground, and a multi-lane highway bridge is in the foreground. The background shows more green fields and a forested area under a clear sky.

Publiek vertrouwen niet vanzelfsprekend

Een onderzoek van
Wageningen Universiteit

Volledige publicatie

Voogd, R. de Vries, J.R. & Beunen, R. (2021). Understanding public trust in water managers, findings from the Netherlands. In: *Journal of Environmental Management* 300, 15. www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301479721018119 (gratis toegankelijk)

The authors would like to thank the European Commission and WRC, NWO, RCN and FORMAS for funding in the frame of the collaborative international consortium EnTruGo financed under the 2018 Joint call of the WaterWorks2017 ERA-NET Cofund. This ERA-NET is an integral part of the activities developed by the Water JPI.

Nederlanders hebben veel vertrouwen in Rijkswaterstaat en de waterschappen, zo blijkt uit onderzoek van Wageningen University. Dit vertrouwen lijkt vooral gebaseerd op de goede reputatie van de waterbeheerders in de historische strijd tegen het water. Net iets minder vertrouwen is er dat deze organisaties tot succesvolle oplossingen komen voor uitdagingen rond verdroging, watervervuiling, en natuurbeheer. Maar het vertrouwen in de waterbeheerders is niet vanzelfsprekend, en kent verschillende bedreigingen.

Zo laat het onderzoek zien dat het afgenomen vertrouwen in overheidsinstellingen en gezagsdragers in het algemeen ook negatieve effecten heeft voor vertrouwen in waterbeheerders. Daarnaast leidt meer kennis van waterbeheer niet vanzelfsprekend tot meer vertrouwen, terwijl dit wel werd verwacht. Dit kan worden verklaard doordat meer inzicht in beheer samengaat met meer inzicht in risico's. Dit maakt burgers kritischer, waardoor zij geneigd zijn de lat voor het waterbeheer hoger te leggen. Van waterbeheerders wordt dan verwacht dat zij alle risico's kunnen wegnemen. Een verwachting die moeilijk kan worden waargemaakt.

Aanleiding

Als gevolg van de voortdurende en grotendeels succesvolle strijd tegen het water genieten Nederlandse waterbeheerders traditioneel een goede reputatie, zowel binnen als buiten onze landsgrenzen. Eerdere onderzoeken laten dan ook zien dat Nederlanders veel vertrouwen hebben in de maatregelen van de overheid, Rijkswaterstaat en waterschappen om hoogwaterdreiging tegen te gaan. Maar het takenpakket van onze belangrijkste waterbeheerders is groter dan enkel hoogwaterbescherming. Het voorkomen van verdroging, een goede kwaliteit van het oppervlaktewater, afvalwaterzuivering en natuurbeheer behoren ook tot de kerntaken. En ook op gebied van klimaatadaptatie hebben waterbeheerders belangrijke verantwoordelijkheden. Om al deze taken goed uit te kunnen voeren, is publiek vertrouwen van groot belang. De algemene trend is echter dat vertrouwen in overheidsinstellingen afneemt.

Tot nu toe was niet bekend of dit lage vertrouwen ook geldt voor overheidsorganisaties die verantwoordelijk zijn voor waterbeheer. Het in kaart brengen van vertrouwen in de Nederlandse waterbeheerders is daarom zeer relevant. Het vervolgens uitsplitsen van dit vertrouwen naar de specifieke taken en het identificeren van de bepalende factoren, geeft de nodige handvatten voor deze organisaties om hun relatie met het publiek te blijven verbeteren.

Onderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd in maart 2020, net voor de Corona-maatregelen van kracht werden. Om data te verzamelen is door I&O Research een online vragenlijst uitgezet onder 2262 Nederlanders. Deze respondenten zijn geselecteerd op basis van een aselechte steekproef en vormen een representatieve vertegenwoordiging van de Nederlandse bevolking.

Belangrijkste resultaten

Overwegend veel vertrouwen in de waterbeheerders met enkele taakspecifieke aandachtspunten

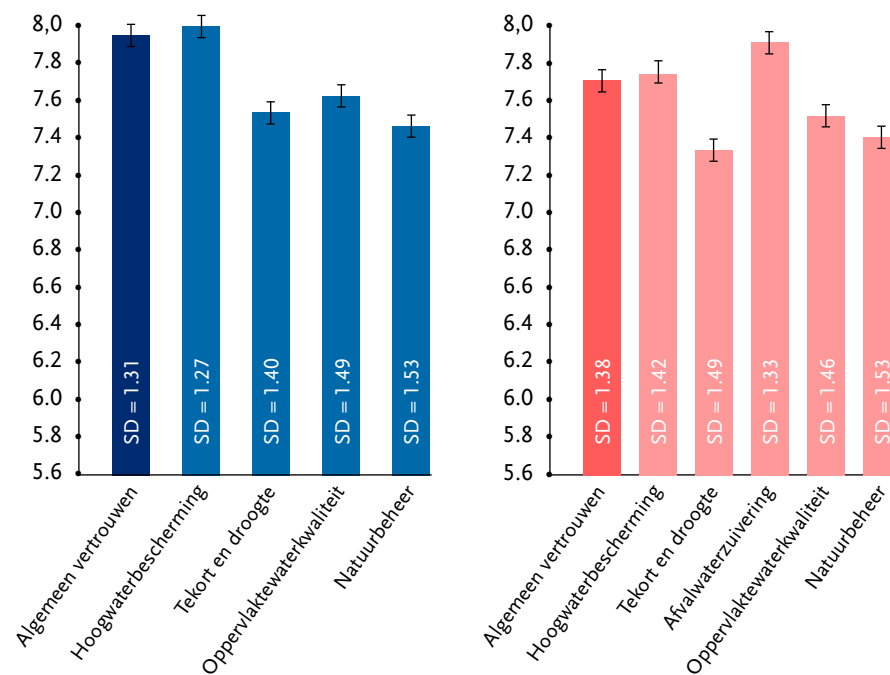
De gemiddelde scores (op een schaal van 0-10) op gebied van algemeen en taakspecifiek vertrouwen van de Nederlandse bevolking in de waterbeheerders en andere ambtsdragers, leveren de volgende inzichten op:

- Het publieke vertrouwen in Rijkswaterstaat (7.8) en de waterschappen (7.6) is in Nederland substantieel hoger dan het algemene politieke vertrouwen (5.1).
- Het gehele vertrouwen in Rijkswaterstaat en de waterschappen wordt vooral

bepaald door het vertrouwen dat burgers hebben in de capaciteiten van deze overheidsinstanties om hen te beschermen tegen hoogwater en overstromingen. Op het moment van onze meting (Maart 2020) lag dit vertrouwen gemiddeld op 7.8 voor Rijkswaterstaat en 7.6 voor de waterschappen. Een eventuele impact van de recente (dreigende) overstromingen in Zuid-Nederland is hierin niet meegenomen.

- Het publieke vertrouwen in een goede uitvoering van hoogwaterbeschermingstaken door Rijkswaterstaat en de waterschappen, ligt significant hoger dan het publieke vertrouwen in een succesvolle uitvoering van andere kerntaken, bijvoorbeeld op gebied van verdroging, oppervlaktewaterkwaliteit en natuurbeheer. Het gemiddelde vertrouwen in deze taken ligt rond de 7.4 (Rijkswaterstaat) en 7.3 (waterschappen). Desondanks is het vertrouwen ten aanzien van deze taken nog steeds op een behoorlijk niveau.

Figuur 1: De gemiddelde (taak-specifieke) vertrouwenscores in Rijkswaterstaat en de waterschappen.

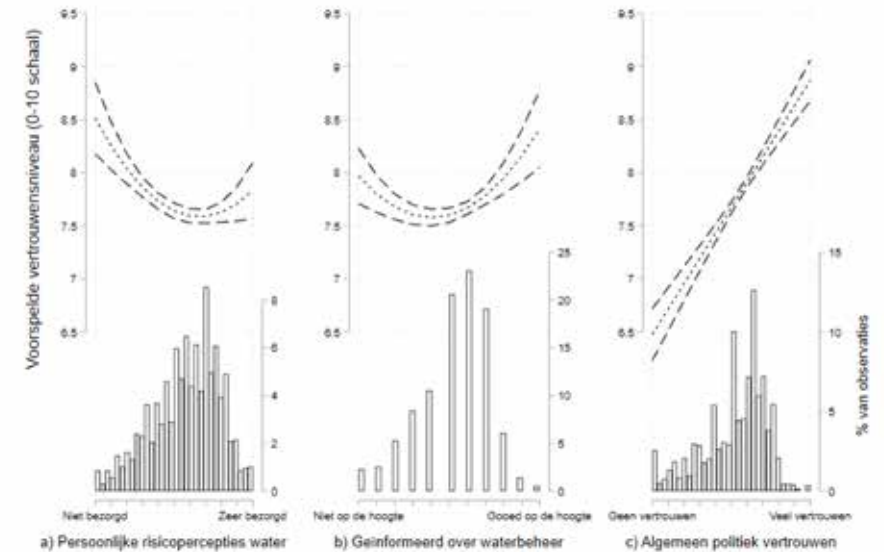

Hoe het politieke vertrouwen en risicopercepties samenhangen met vertrouwen in waterbeheerders

Het onderzoek heeft ook gekeken hoe het vertrouwen verklaard kan worden. De volgende bevindingen zijn het meest opvallend:

- Ondanks dat het gemiddelde niveau van het vertrouwen in de waterbeheerders veel hoger ligt dan het gemiddelde algehele politieke vertrouwen, is er een zeer sterke relatie tussen beide soorten vertrouwen. Burgers die een relatief laag vertrouwen hebben in de politiek, hebben over het algemeen ook het minste vertrouwen in de waterbeheerders. Dit geldt met name voor het tegengaan van verdroging en voor natuurbeheer. Dit sluit aan bij het beeld dat over deze taken meer discussie bestaat in de samenleving, dan over de vraag of we droge voeten willen houden.
- De risicopercepties van burgers geven aan in hoeverre burgers bezorgd zijn dat de verschillende water-gerelateerde bedreigingen, zoals overstromingen, verdroging en vervuiling, hun eigen leven of de maatschappij negatief zullen beïnvloeden. Deze percepties hangen samen met het vertrouwen in de waterbeheerders. Dit betekent dat mensen die zich minder zorgen maken meestal een groter vertrouwen hebben in een succesvolle aanpak van de waterbeheerders van deze risico's.
- De mate waarin burgers zichzelf goed geïnformeerd voelen over waterbeheer hangt op een opvallende manier samen met het vertrouwen in de waterbeheerders. Burgers die aangeven helemaal niet op de hoogte te zijn van het waterbeheer hebben een relatief hoog vertrouwen in de waterbeheerders (8.0). Burgers die aangeven dat ze enigszins tot middelmatig op de hoogte zijn van het waterbeheer hebben daarentegen een relatief lager vertrouwen in de waterbeheerders (7.6). Als burgers aangeven écht goed op de hoogte te zijn, loopt het vertrouwen juist weer op (8.3). Hieruit kan worden afgeleid dat het informeren en betrekken van burgers niet vanzelfsprekend leidt tot meer vertrouwen in het waterbeheer. Er is een groep burgers met vertrouwen in de waterbeheerders, zonder precies op de hoogte te zijn van wat het waterbeheer inhoudt. Wanneer burgers in beperkte mate het gevoel hebben op de hoogte te zijn van het waterbeheer lijkt dit burgers in eerste instantie kritischer te maken, wat tot minder vertrouwen leidt. Pas wanneer burgers zeggen écht goed op de hoogte te zijn genereert dit weer een hoger vertrouwen in de waterbeheerders.

Figuur 2: A) Mensen die minder en erg bezorgd zijn hebben meer vertrouwen in waterbeheerders; B) mensen die minder en erg geïnformeerd zijn hebben meer vertrouwen in waterbeheerders; C) mensen met meer vertrouwen in de politiek hebben ook meer vertrouwen in waterbeheerders.

Conclusies en aanbevelingen

- Waterbeheerders in Nederland hebben een goede reputatie opgebouwd. Hierdoor genieten zij een hoge mate van vertrouwen onder het Nederlandse publiek.
- Het vertrouwen in de Nederlandse waterbeheerders lijkt vooral gestoeld op hun reputatie als hoogwaterbeschermers; het publieke vertrouwen in andere taken van waterbeheerders, zoals het tegengaan van verdroging, zorgdragen voor een goede waterkwaliteit en natuurbeer is lager. Dit laat zien dat vooral het specifieke vertrouwen in deze taken aandacht verdient. Dit zal wel een behoorlijke uitdaging zijn, met name omdat de publieke opinie ten aanzien van deze vraagstukken meer uiteenloopt en ook sterker samenhangt met politieke voorkeuren dan de opinie rondom het hoogwaterbeschermingsvraagstuk.
- Ondanks dat het gemiddelde vertrouwen in de waterbeheerders een stuk hoger is dan het algemene politieke vertrouwen heeft het afkalvende algemene politieke vertrouwen wel een negatieve invloed op het vertrouwen in de waterbeheerders. Waterbeheerders hebben hier zelf nauwelijks invloed op, maar zouden zich hier idealiter wel bewust van moeten zijn in hun relatie met het publiek.
- Het onderzoek geeft ook de indicatie dat vertrouwen opbouwen door meer directe interactie en participatie met betrokkenen niet automatisch leidt tot meer vertrouwen. De studie laat zien dat het vertrouwen in waterbeheerders onder directe belanghebbenden die veel te maken hebben met de waterbeheerders niet significant hoger is dan onder mensen die hier geen ervaring mee hebben. Beter geïnformeerde burgers zouden zich ook meer bewust kunnen zijn van de risico's die de watervraagstukken vormen en op die manier kritischer kijken naar de waterbeheerders. Het beter informeren van burgers over het waterbeheer kan vooral helpen om het vertrouwen van mensen die zich nu middelmatig geïnformeerd voelen te versterken door ervoor te zorgen dat deze groep echt goed op de hoogte raakt van het waterbeheer.

Vragen of meer informatie?

Neem contact op met Remko Voogd (remko.voogd@wur.nl) of Jasper de Vries (jasper.devries@wur.nl)

